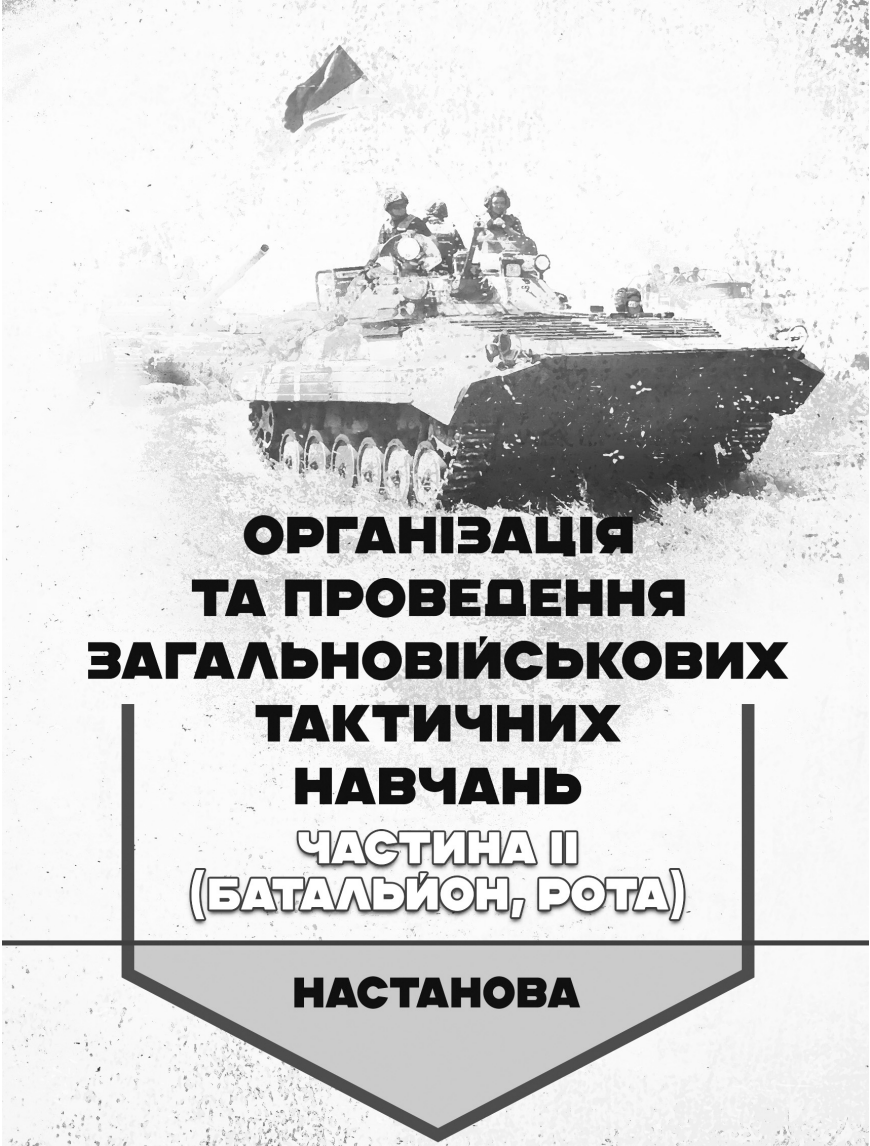

**Організація та проведення
загальновійськових
тактичних навчань, частина II
(батальйон, рота). Настанова**

Дана настанова — військова керівна деталізована публікація, яка розроблена відділом розробки програм та навчально-методичних матеріалів управління підготовки ВВНЗ та НЦ командування підготовки Командування Сухопутних військ Збройних Сил України спільно з Науковим центром Сухопутних військ Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, погоджена із Головним управлінням доктрин та підготовки Генерального штабу Збройних Сил України та Центром оперативних стандартів і методики підготовки Збройних Сил України.

Настанова визначає єдині підходи для керівного складу органів військового управління, військових частин (підрозділів) Сухопутних військ Збройних Сил України щодо організації бойової підготовки з метою набуття (наращування) бойових (спеціальних, індивідуальних) спроможностей військ (сил), ефективного використання форм і методів навчання персоналу, бойового злагодження військових колективів. Вона є основним документом з питань планування, проведення, керівництва заходами бойової підготовки у військах (силах) і взаємопов'язана з Доктриною “Сухопутні війська Збройних Сил України” в частині, що стосується підготовки військових частин (підрозділів) до виконання завдань за призначенням за будь-яких умов обстановки.

**ОРГАНІЗАЦІЯ
ТА ПРОВЕДЕННЯ
ЗАГАЛЬНОВІЙСЬКОВИХ
ТАКТИЧНИХ
НАВЧАНЬ
ЧАСТИНА II
(БАТАЛЬЙОН, РОТА)**

НАСТАНОВА

Видавництво
«Центр учбової літератури»
Київ — 2025

УДК 355/359(477)

О-64

Організація та проведення загальновійськових тактичних навчань, частина II
О-64 (батальйон, рота). Настанова. — Київ: «Центр учбової літератури», 2025. — 316 с.

ISBN 978-611-01-3485-9

Дана настанова — військова керівна деталізована публікація, яка розроблена відділом розробки програм та навчально-методичних матеріалів управління підготовки ВВНЗ та НЦ командування підготовки Командування Сухопутних військ Збройних Сил України спільно з Науковим центром Сухопутних військ Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, погоджена із Головним управлінням доктрин та підготовки Генерального штабу Збройних Сил України та Центром оперативних стандартів і методики підготовки Збройних Сил України.

Настанова визначає єдині підходи для керівного складу органів військового управління, військових частин (підрозділів) Сухопутних військ Збройних Сил України щодо організації бойової підготовки з метою набуття (наращування) бойових (спеціальних, індивідуальних) спроможностей військ (сил), ефективного використання форм і методів навчання персоналу, бойового злагодження військових колективів. Вона є основним документом з питань планування, проведення, керівництва заходами бойової підготовки у військах (силах) і взаємопов'язана з Доктриною “Сухопутні війська Збройних Сил України” в частині, що стосується підготовки військових частин (підрозділів) до виконання завдань за призначенням за будь-яких умов обстановки.

ISBN 978-611-01-3485-9

ЗМІСТ

	ВСТУП	6
	ПОСИЛАННЯ НА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ	7
	ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ	9
	ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	10
1	ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАНЬ І ОBOB'ЯЗКИ ПОСАДОВИХ ОСІБ	13
1.1	Загальні положення	13
1.2	Керівництво навчанням і посередницький апарат	17
1.2.1.	Керівництво навчанням	17
1.2.2	Посередницький апарат	18
1.2.3	Контрольні групи	21
1.2.4	Дослідницька група	22
1.3	Обов'язки посадових осіб керівництва і посередницького апарату при підготовці і проведенні навчань. Порядок їх підготовки	22
1.3.1	Загальні обов'язки та вимоги до керівника навчання, його заступників, помічників і посередників	22
1.3.2	Керівник навчання	24
1.3.3	Заступник керівника навчання (старший посередник) з морально-психологічного забезпечення	25
1.3.4	Заступник керівника навчання (старший посередник) з озброєння	26
1.3.5	Заступник керівника навчання (старший посередник) з тилу	27
1.3.6	Заступник керівника навчання (старший посередник) по протилежній стороні	27
1.3.7	Помічники (заступники) керівника навчання (старші посередники) з родів військ, спеціальних військ і служб, ІВФ і ПрО	28
1.3.8	Помічник керівника навчання з позначення противника	29
1.3.9	Помічник керівника навчання з імітації	29
1.3.10	Помічник керівника навчання з мішеневої обстановки	30
1.3.11	Штаб керівництва	30
1.3.12	Начальник штабу керівництва – перший заступник керівника навчання	33
1.3.13	Помічник начальника штабу керівництва (старший посередник) з розвідки	34
1.3.14	Помічник начальника штабу керівництва (старший посередник) зі зв'язку	34
1.3.15	Помічник начальника штабу з комендантської служби	35
1.3.16	Посередницький апарат	35
1.3.16.1	Військові посередники	36

1.3.16.2	Вогневі посередники	37
1.3.16.3	Дільничний посередник	39
1.3.16.4	Пунктовий посередник	40
2	ПІДГОТОВКА ТАКТИЧНИХ НАВЧАНЬ	41
2.1	Порядок роботи керівництва та посередницького апарату під час підготовки до навчання	46
2.2	Організація управління і зв'язку керівництва і посередницького апарату на навчаннях	50
2.3	Охорона державної таємниці, технічного захисту інформації, протидія технічним розвідкам	51
2.4	Тактичне маскування навчання	54
2.4.1	Маскування особового складу, техніки, об'єктів табельними засобами приховування	55
2.4.2	Маскувальне фарбування техніки та об'єктів	56
2.4.3	Застосування інженерних засобів імітації при створенні хибних позицій і районів розташування військових частин та підрозділів	57
2.5	Порядок підготовки об'єктів навчальної матеріально-технічної бази (тактичних полів)	58
3	ПРОВЕДЕННЯ ТАКТИЧНИХ НАВЧАНЬ	61
3.1	Особливості підготовки і проведення тактичних навчань з бойовою стрільбою	64
3.1.1	Обов'язки посадових осіб та особливості їх роботи під час підготовки до тактичних навчань з бойовою стрільбою	68
3.1.2	Документи, що розробляються для проведення тактичного навчання з бойовою стрільбою	77
3.1.3	Особливості проведення тактичного навчання з бойовою стрільбою	81
3.1.4	Особливості підготовки і проведення тактичних навчань з бойовою стрільбою вночі	91
3.1.5	Особливості підготовки і проведення тактичних навчань з бойовою стрільбою в горах	93
3.1.6	Особливості підготовки і проведення тактичних навчань з бойовою стрільбою в населеному пункті	96
3.1.7	Особливості підготовки і проведення тактичних навчань з бойовою стрільбою в лісі	102
3.1.8	Особливості підготовки і проведення тактичних навчань з бойовою стрільбою на морському узбережжі	104
3.1.9	Особливості підготовки і проведення тактичних навчань в умовах імітації радіаційного, хімічного і біологічного зараження	106
3.1.10	Особливості підготовки і проведення тактичних навчань із застосуванням лазерних імітаторів стрільби та ураження	110

3.1.11	Особливості підготовки і проведення загальновійськових тактичних навчань із застосуванням системи MILES	112
3.1.12	Особливості підготовки і проведення показових (демонстраційних) та контрольних (перевірочних) навчань	113
3.1.13	Особливості підготовки і проведення дослідницьких навчань	116
4	ЗАХОДИ ЗАХИСТУ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ТА ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НА НАВЧАННЯХ	124
5	НАРОЩУВАННЯ ОБСТАНОВКИ	126
6	ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАНЬ	129
7	ОЦІНКА НАВЧАННЯ	131
8	ЗВІТ ПРО ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАННЯ	133
9	ПРАКТИЧНІ ДІЇ ПІДРОЗДІЛІВ	134
9.1	Підготовка військових частин (підрозділів) до тактичного навчання	134
9.2	Участь підрозділів у практичних діях	137
Додатки:		
1	Зразки документів що відпрацьовуються під час підготовки та проведення тактичних навчань	142
2	План проведення навчання	198
3	Вимоги безпеки під час проведення навчань	201
4	Методика підготовки та роботи посередників у ході навчань	215
5	Визначення відсотка розкриття об'єктів (цілей) противника в ході навчання	232
6	Схема мішеневої обстановки на тактичному навчанні	235
7	Методика розрахунку мішеневої обстановки для проведення навчання з бойовою стрільбою	237
8	Порядок оцінки тактичних навчань з бойовою стрільбою	246
9	Оцінка результатів вогневого ураження (об'єктивного контролю застосування лазерних імітаторів стрільби та ураження)	265
10	Оцінка підрозділів родів військ і спеціальних військ на тактичному навчанні	266
11	Знаки і показники які застосовуються на тактичних навчаннях	297
12	Імітація на навчаннях	299
13	Розпізнавальні позначення керівництва, посередників та військ на тактичних навчаннях	302
14	Методика визначення втрат військ на навчаннях	303
	СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (ДЖЕРЕЛ)	311

ВСТУП

Настанова з організації та проведення загальновійськових тактичних навчань, частина II (батальйон, рота) (далі – Настанова) розроблена у відповідності з вимогами наказів і директив Міністерства оборони України, Генерального штабу Збройних Сил України, Командування Сухопутних військ Збройних Сил України з питань бойової підготовки, з урахуванням практичного досвіду застосування військових частин (підрозділів) Збройних Сил України в операції Об'єднання сил на території Донецької та Луганської областей (далі – ООС) і участі іноземних інструкторів збройних сил країн-учасників НАТО в підготовці підрозділів Збройних Сил України і призначається для командирів і штабів загальновійськових військових частин і підрозділів з метою надання їм допомоги у підготовці та проведенні ротних і батальйонних тактичних навчань.

Положення та рекомендації, викладені в Настанові, необхідно застосовувати творчо, в залежності від визначених завдань підрозділам, з метою набуття (удосконалення) відповідних практичних навичок та вмінь, з урахуванням бойової обстановки та тактики дій противника.

Новизна положень Настанови полягає у тому, що вона деталізує порядок планування, підготовки та проведення тактичних навчань та визначає функціональні обов'язки посадових осіб керівництва навчань, посередницького апарату і спостерігачів, враховуючи досвід, набутий під час бойових дій та тактичних навчань.

Кожний командир зобов'язаний знати, уміти та творчо застосовувати цю Настанову у процесі підготовки своїх підрозділів.

ПОСИЛАННЯ НА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ

Позначка військової публікації	Повне найменування військової публікації
1	2
	а. “Єдиний перелік (каталог) спроможностей Міністерства оборони України, Збройних Сил України та інших складових Сил оборони”, затверджений Міністром оборони України 09 грудня 2019 року
	б. “Типовий перелік завдань Збройних Сил України за сценаріями виникнення та розвитку ситуацій воєнного характеру”, затверджений начальником Генерального штабу – Головнокомандувачем Збройних Сил України 11.12.2019
ВКП 7-00(01).01	в. Доктрина підготовки сил оборони держави, затверджена наказом Генерального штабу Збройних Сил України від 21.01.2020 № 18
ВКП 7-00(03).01	г. Доктрина з організації підготовки у ЗС України, затверджена начальником Генерального штабу Збройних Сил України 01.07.2020 (Вих. № 1929/НВГШ від 03.07.2020)
ВКП 7-00(01).01	д. Доктрина організації об’єднаної підготовки сил оборони держави, затверджена начальником Генерального штабу Збройних Сил України 01.08.2020 (Вих. № 2694/НВГШ від 09.09.2020)
ВКП 7-00(165)03.03	е. Доктрина з організації оцінювання (сертифікації) у Збройних Силах України, затверджена начальником Генерального штабу Збройних Сил України 22.06.2021 (Вих. № 1546/НВГШ від 23.06.2021)
ВКДП 7-00(165)03.02	ж. Методичні рекомендації “З оцінювання (сертифікації) органів військового управління, військових частин (підрозділів) Збройних Сил України щодо набуття визначених спроможностей”, затверджені начальником Генерального штабу Збройних Сил України 22.06.2021 (Вих. № 1546/НВГШ від 23.06.2021)
ВКП 7-00(162)01.01	и. Доктрина з вивчення та впровадження досвіду у Збройних Силах України, затверджена начальником Генерального штабу Збройних Сил України 30.06.2020 (Вих. № 1928/НВГШ від 03.07.2020)
ВКДП 7-00(162)01.01	к. Тимчасова інструкція “З вивчення та впровадження досвіду у Збройних Силах України”, затверджена наказом Генерального штабу Збройних Сил України від 13.02.2021 № 41

1	2
ВКДП 7-00.(03)01	л. Настанова з бойової підготовки у Збройних Силах України, затверджена начальником Генерального штабу Збройних Сил України 07.10.2020 (Вих. № 24148/С від 08.09.2020)
ВКДП 7-00.(01)01	м. Настанова з підготовки персоналу у Збройних Силах України, затверджена начальником Генерального штабу Збройних Сил України 25.09.2020 (Вих. № 2894/НВГШ від 28.09.2020)
ВКДП 7-00(03).01	н. Тимчасова настанова “З організації та проведення загальновійськових тактичних і командно – штабних навчань, частина I (бригада, полк)”, затверджена першим заступником начальника Генерального штабу ЗС України 08.11.2016 (АУ ГШ ТЛГ №4680_дск від 09.10.2016 або №348 4669 дск ТЛГ від 08.11.2016)

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

Інструктивне (інструкторсько-методичне) заняття – вид заняття, яке спрямовано на удосконалення навичок та умінь військовослужбовців щодо методики підготовки та проведення заходів оперативної (бойової) підготовки.

Посередник – службова особа, яка призначається по навчанню при органах військового управління, військових частинах та підрозділах для забезпечення постійного контролю за діями тих, хто навчається, дотриманням ними умов оперативної (тактичної) обстановки, заходів безпеки та своєчасного нарощування обстановки і проведення розіграшу бойових дій.

Практичне заняття – вид заняття, під час якого керівник організовує засвоєння теоретичних положень шляхом індивідуального виконання спеціально сформульованих завдань та певних практичних вправ (прийомів, дій).

Навчання – це організована, двостороння діяльність, спрямована на максимальне засвоєння та усвідомлення навчального матеріалу і подальшого застосування отриманих знань, умінь та навичок на практиці, цілеспрямований процес передачі і засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини.

Тактичні заняття – основна форма злагодження відділення (екіпажу, обслуги) і взводу, яка полягає в тому, що всі навчальні питання теми відпрацьовуються з дотриманням тієї послідовності, що характерна для реального бою, без пауз і перерв, на фоні єдиної тактичної обстановки з позначеним противником. При необхідності, з метою усунення допущених помилок, окремі прийоми і дії можуть повторюватися.

Тактичні навчання – основна форма польової виучки підрозділів (рот, батальйонів) і частин, найбільший ефективний засіб і найважливіший елемент підвищення бойової готовності військ, що дозволяють якісно готувати їх до ведення сучасного бою.

Тактичні (тактико-спеціальні) навчання з підрозділами родів військ та служб – форма навчання органів управління військової частини та підрозділів родів військ (спеціальних військ), матеріально-технічного і медичного забезпечення, яка проводиться з метою удосконалення спільних дій начальників родів військ і служб з підлеглими підрозділами під час виконання всього комплексу завдань за своїми напрямками діяльності в ході підготовки та ведення загальновійськового бою.

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

Скорочення та умовне позначення	Повне словосполучення та поняття, що скорочується
1	2
АА	Армійська авіація
АСУВ	Автоматизована система управління військами (силами)
АСУ	Автоматизована система управління
АУВ	Автоматизоване управління військами (силами)
АТО	Антитерористична операція
АПД	Аналіз проведених дій
ББТ	Бойова броньована техніка
БД	Бойові дії
БТГр	Батальйонна тактична група
БС	Бойові стрільби
БМП	Бойова машина піхоти
БТР	Бронетранспортер
БС СВ	Бойовий статут Сухопутних військ
ВДВ	Високомобільні десантні війська Збройних Сил України
ВМС	Військово-Морські Сили Збройних Сил України
ВВНЗ	Вищі військові навчальні заклади
ВТМ	Військово-технічне майно
ВТЗ	Військово-технічне забезпечення
ГШ ЗСУ	Генеральний штаб Збройних Сил України
ГНЦ	Гірський навчальний центр
НЗФ	Незаконні збройні формування
НБЗ	Навчально-бойові завдання
НІС	Начальник інженерної служби
ДРГ	Диверсійно-розвідувальні групи
ДРС	Диверсійно-розвідувальні сили
ЗДМ	Засоби дистанційного мінування
ЗСУ	Збройні Сили України
ЗС	Збройні Сили
ЗРВ	Зенітні ракетні війська
ЗРК	Зенітний ракетний комплекс
ЗРС	Зенітна ракетна система
зрдн	Зенітний ракетний дивізіон
зрбатр	Зенітна ракетна батарея
зрбр	Зенітна ракетна бригада
зрп	Зенітний ракетний полк
ЗАЗ	Засекречений автоматичний зв'язок
ЗІС	Звуковий імітатор стрільби
ІВФ та ПРО	Інші військові формування та правоохоронні органи

ІзОД	Інформація з обмеженим доступом
ІМБД	Імітаційне моделювання бойових дій
ІТС	Інформаційно-телекомунікаційна система
КБП	Курси бойової підготовки
КМО	Комплекс мішеневого обладнання
КП	Командний пункт
КРМУ	Комплект радіокерованого мішеневого обладнання
КСВ	Командування Сухопутних військ Збройних Сил України
КСЗІ	Комплексна система захисту інформації
КСП	Командно - спостережний пункт
КТГр	Корабельна тактична група
КТЗІ	Комплекс технічного захисту інформації
КШН	Командно-штабні навчання
КШТ	Командно-штабні тренування
ЛТН	Льотно-тактичне навчання
ЛТВ	Льотно-тактична вправа
МНСІ	Матеріальні носії секретної інформації
МТЗ	Матеріально-технічне забезпечення
МПЗ	Морально-психологічного забезпечення
НЗВ	Нерухомий загороджувальний вогонь
НМТБ	Навчально-матеріальна технічна база
ОВТ	Озброєння та військова техніка
ОДТ	Охорона державної таємниці
ОІД	Об'єкт інформаційної діяльності
ОК	Оперативне командування
омбр	Окрема механізована бригада
омпбр	Окрема мотопіхотна бригада
ООС	Операція об'єднаних сил
отбр	Окрема танкова бригада
огшбр	Окрема гірська штурмова бригада
ПАН	Передовий авіаційний навідник
ПвК	Повітряне командування
ПДТЗР	Протидія технічним засобам розвідки
ПДТР	Протидія технічним розвідкам
ПЕОМ	Персональна електронно-обчислювальна машина
ПММ	Пально-мастильні матеріали
ПМУ	Прості метеорологічні умови
ПС	Повітряні Сили Збройних Сил України
ППД	Пункт постійної дислокації
ППО	Протиповітряна оборона
ПТКР	Протитанкові керовані ракети
ПУВ	Пункт управління військами
ПУ	Пункт управління

РХБ з	Радіаційний, хімічний, біологічний захист
РЕБ	Радіоелектронна боротьба
РВіА	Ракетні війська і артилерія
РЕР	Радіоелектронна розвідка
РТВ	Радіотехнічні війська
РіРТП	Радіо і радіотехнічна розвідка
РЕЗ	Радіоелектронні засоби
РЗВ	Рухомий загороджувальний вогонь
РР	Радіоактивні речовини
РСО	Режимно-секретний орган
РТЗ	Радіотехнічні засоби
ртбр	Радіотехнічна бригада
ртб	Радіотехнічний батальйон
РТГр	Ротна тактична група
РТК	Ротний тактичний комплект
РШТ	Роздільні штабні тренування
СВ	Сухопутні війська Збройних Сил України
СТКП	Стандарти колективної підготовки
СМУ	Складні метеорологічні умови
ССпО	Сили Спеціальних операцій Збройних Сил України
СП	Спостережний пункт
СШТ	Спільні штабні тренування
СУВ	Скрите управління військами
ТЗІ	Технічний захист інформації
ТСЗ	Тактико-стройове заняття
ТСпЗ	Тактико-спеціальне заняття
ТСН	Тактико-спеціальні навчання
ТЗ	Тактичні заняття
ТН	Тактичні навчання
ТПУ	Тиловий пункт управління
ЦПП	Центр підготовки підрозділів
ЦМ	Центр імітаційного моделювання
NATO (НАТО)	North Atlantic Treaty Organization (Організація Північноатлантичного договору)
JCATS, BATTLE COMMAND	Програмне забезпечення засобів імітаційного моделювання бойових дій
MILES	Лазерна система імітації тактичних дій
STANAG	Стандартизаційна угода

1. ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАНЬ І ОBOB'ЯЗКИ ПОСАДОВИХ ОСІБ

1.1. Загальні положення

Навчання є вищою і найбільш ефективною формою підготовки військових частин (підрозділів) та органів військового управління (штабів), одним із найбільш важливих засобів підвищення їх бойової готовності і бойового вишколу.

Сутність навчання полягає в тому, що у ході їх проведення ті, хто навчається, виконують навчально-бойові завдання в умовах конкретної обстановки, яка безперервно розвивається і характерна для сучасного бою.

За цільовим призначенням навчання поділяються на планові, підготовчі, контрольні (перевірочні), експериментальні, дослідницькі та показові.

Планові навчання проводяться з метою підготовки військових частин (підрозділів), їх органів військового управління (штабів) до виконання завдань за призначенням. Ці навчання передбачені планами бойової підготовки військових частин (підрозділів) на визначений період навчання.

Підготовчі навчання проводяться з метою безпосередньої підготовки військових частин (підрозділів), їх органів військового управління (штабів) до виконання визначених (уточнених) бойових завдань, відповідно до обстановки, що склалася. Ці навчання є більш характерними для умов ведення бою (бойових, спеціальних дій) особливого періоду.

Контрольні (перевірочні) навчання проводяться з метою визначення рівня бойового (польового, повітряного, морського) вишколу особового складу, військових частин (підрозділів) у ході інспекційних, підсумкових і контрольних перевірок, завершення етапів злагодження військових частин (підрозділів).

Експериментальні навчання проводяться з метою перевірки окремих питань тактики, принципів положень проєктів статутних документів, нової організаційно-штатної структури військових частин (підрозділів), порядку їх бойового застосування, визначення бойових можливостей нових систем озброєння і військової техніки, змісту бойових завдань, управління військовими частинами (підрозділами).

Дослідницькі навчання проводяться з метою дослідження нової організаційно-штатної структури військових частин (підрозділів), пошуку шляхів підвищення бойової і мобілізаційної готовності, найбільш ефективних способів підготовки і ведення бою (бойових, спеціальних дій) із застосуванням сучасних і перспективних видів озброєння та військової техніки, методики навчання, ефективності застосування нових (модернізованих) зразків озброєння і військової техніки, вивчення й оцінки бойових можливостей своїх військ (сил) та ймовірного противника для обґрунтування змісту бойових завдань військових частин (підрозділів), кораблів тощо.

Показові навчання проводяться з метою практичного показу керівникам навчання порядку їх організації та проведення із застосуванням нових форм і методів навчання, показу найбільш доцільних способів ведення бою (бойових, спеціальних дій), виконання тактичних прийомів, методів роботи командирів і штабів під час підготовки та ведення бою (бойових, спеціальних дій), бойових можливостей озброєння і військової техніки.

За призначенням органів військового управління (штабів) та військових частин (підрозділів), що залучаються, тактичні навчання можуть бути – міжвидові, видові, родів військ і спеціальних військ, спільні, з питань територіальної оборони, з питань всебічного забезпечення.

За рівнем завдань, що виконуються, військові навчання, які проводяться з військовими частинами (підрозділами), є навчаннями тактичного рівня (тактичними навчаннями).

За масштабом (складом сил і засобів, що залучаються) тактичні навчання поділяються на бригадні (полкові), батальйонні (дивізійні), ротні (батареїні), а навчання з органами управління - командно-штабні.

Тактичні навчання, які проводяться з механізованими, мотопіхотними, гірсько-штурмовими, танковими військовими частинами і підрозділами є загальновійськовими тактичними навчаннями. У них беруть участь військові частини та підрозділи інших родів військ, спеціальних військ, тилу і технічного забезпечення, а також можуть приймати участь сили та засоби Повітряних Сил та Військово-Морських Сил.

Навчання з військовими частинами (підрозділами) інших родів військ та спеціальних військ, розвідувальними, артилерійськими військовими частинами (підрозділами), підрозділами радіолокаційної розвідки та управління, технічного, тилового і медичного забезпечення є тактико-спеціальними навчаннями.

Тактичні (тактико-спеціальні) можуть проводитися в рамках загальновійськового тактичного навчання (за єдиним замислом), або ж окремо.

За способами виконання вогневих завдань загальновійськові тактичні (тактичні) навчання поділяються на навчання з бойовою стрільбою та без бойової стрільби із застосуванням лазерних імітаторів стрільби і ураження (ЛІСУ).

На тактичні навчання з бойовою стрільбою залучаються штатні підрозділи в повному складі. Придані підрозділи залучаються до бойової стрільби за рішенням керівника навчання. Бойова стрільба проводиться на двох (декількох) етапах тактичного навчання в динаміці різних видів бою на початку, у середині чи в кінці навчання з переходом з дня на ніч та з ночі на день. Під час проведення бойових стрільб командири та підрозділи практично виконують завдання в загальній тактичній обстановці, що постійно змінюється, і відпрацьовують весь комплекс тактичних завдань, притаманних кожному виду бою, з обов'язковим проведенням заходів бойового, технічного, тилового та медичного забезпечення.

Особливістю тактичних навчань з бойовою стрільбою є поєднання в єдиний процес вирішення тактичних і вогневих завдань. Завдання з вогневого ураження противника відпрацьовуються штатними артилерійськими пострілами (набоями), що вимагає від учасників навчання впевнених дій при озброєнні, практичного ведення розвідки цілей, підготовки даних для стрільби та коректування за її результатами, управління вогнем і взаємодії військових частин (підрозділів) різних родів військ та спеціальних військ.

Навчання організуються і проводяться командирами (начальниками) за посадою на одну ступінь вище того командира підрозділу, якого навчають. Командир (начальник), який проводить навчання, є керівником навчання. У своїй роботі з підготовки та проведення навчання він спирається на штаб керівництва, своїх заступників і помічників, а також на посередницький апарат.

Керівник навчання повинен пам'ятати, що у ході проведення навчання одночасно із завданнями по навчанню командирів, органів управління і підрозділів, які виведені на навчання, він виконує і свої функціональні обов'язки у ролі старшого командира (начальника) щодо організації бою та управління підлеглими підрозділами у бою.

Тема навчання визначається у залежності від бойового призначення тих, хто навчається, а також умов і характеру воєнних дій. Її визначає, як правило, командир (начальник), посада якого на ступінь вище керівника навчання.

Тема навчання повинна бути комплексною і включати:

відпрацювання питань бойової готовності;

виконання бойових завдань в основних видах бою (бойових, спеціальних дій) в умовах активного інформаційного впливу противника, в процесі застосування всіх видів радіоперешкод, високоточної зброї, авіаційних і ракетних ударів, артилерійського і мінометного вогню, дій ДРГ і снайперських груп, мінно-вибухових і невибухових загороджень, як промислового виробництва так і саморобних вибухових пристроїв, здійснення руйнування об'єктів атомної енергетики і хімічної промисловості як вдень, так і вночі;

здійснення форсування водних перешкод у поєднанні із перекиданням військових частин (підрозділів) на великі відстані;

організацію та ведення бою (бойових, спеціальних дій) з наземним, повітряним (морським) противником;

відпрацювання у повному обсязі питань організації та здійснення управління в бою;

організацію та здійснення морально-психологічного, усіх видів бойового, технічного, тилового і медичного забезпечення.

Тема навчання визначається у залежності від бойового призначення, умов та характеру майбутніх дій, бойової спроможності, яку повинна набути військова частина (підрозділ). Тему визначає, як правило, командир бригади (полку).

Тривалість навчання визначається часом, який необхідний для відпрацювання всіх визначених навчальних питань, з урахуванням часу на висування у вихідні райони для проведення навчань та повернення до місць постійної дислокації. і повинна складати: для ротного тактичного навчання - не менше 2-х діб, батальйонного - не менше 3-х діб. Зазначений час навчань може збільшуватися у залежності від визначеного керівником навчання обсягу фортифікаційного обладнання районів, рубежів і позицій.

Навчання проводяться, як правило, на незнайомій для тих, хто навчається, місцевості, характерній для ведення сучасного бою. З цією метою використовуються загальновійськові полігони, а також ділянки місцевості поза полігонами за погодженням з органами місцевої адміністрації.

Тактичні і командно-штабні навчання за числом сторін, що навчаються, можуть бути двосторонніми або односторонніми. Тактичні навчання із застосуванням лазерних імітаторів стрільби та ураження плануються тільки двосторонніми.

На двосторонніх навчаннях навчаються командири підрозділів й органи військового управління (штаби) обох сторін, як правило, подібних за своїм складом. Склад обох сторін на двосторонніх загальновійськових тактичних (тактико-стройових) навчаннях вимагає додаткового залучення сил і засобів для позначення дій противника на ділянках, де немає можливості позначити дії військ з обох сторін.

Загальновійськові тактичні навчання із застосуванням приладів лазерної імітації стрільби та ураження проводяться тільки двосторонніми.

На односторонніх навчаннях навчаються війська однієї сторони. Дії протилежної сторони позначаються виділеними для цієї мети підрозділами, окремими командами і комплектами мішеневого обладнання. Позначення дій протилежної сторони здійснюється відповідно до тактики дій ймовірного (умовного) противника.

З підрозділами, що залучаються для позначення дій протилежної сторони, на односторонніх навчаннях проводяться тактичні заняття згідно стандартів підготовки, які погоджені з планом проведення навчання.

Підрозділи, які навчаються, виводяться на навчання у повному складі зі штатним озброєнням і військовою технікою, а також військовими запасами відповідно до встановлених керівником навчання норм.

Загальновійськові підрозділи на навчання виводяться із засобами посилення та підтримання, характерними для даного виду бойових дій і навчально-бойових завдань, які виконуються. Як правило, склад посилення повинен відповідати бойовому призначенню.

Для озброєння і військової техніки, матеріально-технічних засобів, які виводяться на навчання, визначаються відповідні норми витрат, виходячи з лімітів, відпущених на бойову підготовку.

Плани проведення навчань повинні супроводжуватися фінансово-економічним обґрунтуванням. Вартість навчань повинна враховувати витрати, які пов'язані з пересуванням у вихідні райони по навчанню і поверненням до ППД, амортизацією озброєння і військової техніки, витратою моторесурсів, пально-мастильних матеріалів, боєприпасів, імітаційних засобів. Крім того, необхідно враховувати витрати на підготовку навчання, у тому числі, підготовку району проведення навчання, виготовлення мішеней і макетів, амортизацію полігонного обладнання, поліпшення харчування особового складу на навчання, виплати польових коштів та інші необхідні витрати.

Підготовка та проведення тактичних навчань з військовими частинами (підрозділами) ракетних військ та артилерії, Десантно-штурмових військ, військами берегової охорони, військовими частинами (підрозділами) морської піхоти і військами протиповітряної оборони, тактико-спеціальних навчань із військовими частинами (підрозділами) спеціальних військ, бойового, тилового, технічного і медичного забезпечення здійснюється відповідно до цієї Наставови з урахуванням специфіки завдань їх навчання, а також за спеціально розробленими відповідними командувачами (начальниками) родів військ, спеціальних військ, тилового, технічного і медичного забезпечення настановами (курсами підготовки, посібниками).

[Перейти на сайт →](#)